ประโยค ป.ธ. ๓
สัมพันธ์ไทย
สอบ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ประเทศสหรัฐอเมริกา

สตฺตเม ทิวเส อายสฺมโต จ มหาโมคฺคลฺลานสฺส อายสฺมโต จ ปิณฺโฑลภารทฺวาชสฺส ราชคเห ปิณฺฑาย จริสฺสามาติ คนฺตฺวา เอกสฺมึ ปิฏฺฐิปาสาเณ ฐตฺวา จีวรํ ปารุปนกาเล ธุตฺตกา กถํ สมุฏฺฐาเปสุ อมฺโภ ปุพฺเพ ฉ สตฺถาโร โลเก มยํ อรหนฺตมฺหาติ วทึสุ ฯ ราชคหเสฏฺฐิโน ปน ปตฺตํ อุสฺสาเปตฺวา สเจ อรหา อตฺถิ อากาเสนาคนฺตฺวา คณฺหาตูติ วทนฺตสฺส อชฺช สตฺตโม ทิวโส เอโกปิ อหํ อรหาติ อากาเส อุปฺปตนฺโต นาม นตฺถิ อชฺช โน โลเก อรหนฺตานํ นตฺถิภาโว ฌาโตติ ฯ ตํ กถํ สุตฺวา อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อายสฺมนฺตํ ปิณฺโฑลภารทฺวาชํ อาห สุตนฺเต อาวุโส ภารทฺวาช อิเมสํ วจนํ อิเม พุทฺธสาสนํ ปริคฺคณฺหนฺตา วิย วทนฺติ ตฺวญฺจ มหิทฺธิโก มหานุภาโว คจฺเฉตํ ปตฺตํ อากาเสนาคนฺตฺวา คณฺหาหีติ ฯ อาวุโส โมคฺคลฺลาน ตฺวํ อิทฺธิมนฺตานํ อคฺโค ตฺวํ เอตํ คณฺหาหิ ตยิ ปน อคฺคณฺหนฺเต อหํ คณฺหิสฺสามีติ ฯ คณฺหาวุโสติ เอวํ วุตฺเต อายสฺมา ปิณฺโฑลภารทฺวาโช อภิญฺญาปาทกํ จตุตฺถชฺฌานํ สมาปชฺชิตฺวา วุฏฺฐาย ติคาวุตํ ปิฏฺฐิปาสาณํ ปาทนฺเตน ปริจฺฉินฺทนฺโต ตูลปิจุ วิย อากาเส อุฏฺฐาเปตฺวา ราชคหนครสฺส อุปริ สตฺตกฺขตฺตุํ อนุปริยายิ ฯ โส ติคาวุตปฺปมาณสฺส นครสฺส ปิธานํ วิย ปญฺญายิ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
สัมพันธ์ไทย

ธุตฺตกา เหตุกตฺตา ใน สมุฏฺฐาเปสุ กถ การิตกมฺม ใน สมุฏฺฐาเปสุ ๆ อาขฺยาตบท เหตุกตฺตุวาจก สตฺตเม วิเสสน ของ ทิวเส ๆ ก็ดี ปารุปนกาเล ก็ดี กาลสตฺตมี ใน สมุฏฺฐาเปสุ อายสฺมโต สองบท วิเสสน ของ มหาโมคฺคลฺลานสฺส และ ปิณฺโฑลภารทฺวาชสฺส จ สองศัพท์ ปทสมุจฺจตฺถ เข้ากับ อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส และ อายสฺมโต ปิณฺโฑลภารทฺวาชสฺส มหาโมคฺคลฺลานสฺส ก็ดี ปิณฺโฑลภารทฺวาชสฺส ก็ดี สามีสมฺพนฺธ[๑] ใน ปารุปนกาเล “มยำ สยกตฺตา ใน จริสฺสาม ๆ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ราชคเห อาธาร ใน จริสฺสาม ปิณฺฑาย สมฺปทาน ใน จริสฺสาม อิติ ศัพท์ สรูป ใน จินฺตเนน ๆ กรณ ใน คนฺตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ฐตฺวา เอกสฺมึ วิเสสน ของ ปิฏฺฐิปาสาเณ ๆ อุปสิเลสิกาธาร ใน ฐตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปารุปน- จีวรำ อวุตฺตกมฺม ใน ปารุปน-

“อมฺโภ อาลปน สตฺถาโร สยกตฺตา ใน วทึสุ ๆ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ปุพฺเพ กาลสตฺตมี ใน วทึสุ ฉ วิเสสน ของ สตฺถาโร ‘มยำ สยกตฺตา ใน อมฺห ๆ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก โลเก อาธาร ใน อมฺห อรหนฺตา วิกติกตฺตา ใน อมฺห อิติ ศัพท์ อาการ ใน วทึสุ ฯ

ปน ศัพท์ วิเสสโชตก ราชคหเสฏฺฐิโน อนาทร ใน วทนฺตสฺส ๆ อนาทรกิริยา ปตฺตำ อวุตฺตกมฺม (หรือ การิตกมฺม[๒]) ใน อุสฺสาเปตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วทนฺตสฺส ‘สเจ ศัพท์ ปริกปฺปตฺถ อรหา สยกตฺตา ใน อตฺถิ ๆ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก, อรหา สยกตฺตา ใน คณฺหาตุ ๆ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก อากาเสน ตติยาวิเสสน ใน อาคนฺตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน คณฺหาตุ อิติ ศัพท์ อาการ

---

[๑] ในเฉลยสัมพันธ์ไทย ปี ๒๕๑๒ สัมพันธ์ว่า “ภาวาทิสมฺพนฺธ ใน ปารุปน-”

[๒] ตามเฉลยสัมพันธ์ไทย ปี ๒๕๑๒

ใน วทนฺตสฺส อชฺช สตฺตมีปจฺจตฺตสยกตฺตา ใน โหติ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก สตฺตโม วิเสสน ของ ทิวโส ฯ วิกติกตฺตา ใน โหติ,

เอโก วิเสสน ของ ปุคฺคโล ฯ สยกตฺตา ใน นตฺถิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ปิ (หรือ อปิ) ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ เอโก ‘อหํ สยกตฺตา ใน อมฺหิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก อรหา วิกติกตฺตา ใน อมฺหิ อิติ ศัพท์ สรูป ใน ญาปน- ญาปนเหตุกํ กิริยาวิเสสน ใน อุปฺปตนฺโต อากาเส อาธาร ใน อุปฺปตนฺโต ฯ อพฺภนฺตรกิริยา ของ ปุคฺคโล นาม ศัพท์ สญฺญาโชตก เข้ากับ อุปฺปตนฺโต, นตฺถิภาโว วุตฺตกมฺม ใน ญาโต โน อนภิหิตกตฺตา ใน ญาโต ฯ กิตบท กมฺมวาจก อชฺช กาลสตฺตมี ใน ญาโต โลเก อาธาร ใน นตฺถิ- อรหนฺตานํ ภาวาทิสมฺพนฺธ ใน นตฺถิภาโว อิติ ศัพท์ สรูป ใน กถํ ฯ

มหาโมคฺคลฺลาโน สยกตฺตา ใน อาห ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ตํ วิเสสน ของ กถํ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน สุตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา[๗] ใน อาห อายสฺมา วิเสสน ของ มหาโมคฺคลฺลาโน อายสฺมนฺตํ วิเสสน ของ ปิณฺโฑลภาร-ทฺวาชํ ฯ อกถิตกมฺม ใน อาห “ภารทฺวาช อาลปน วจนํ วุตฺตกมฺม ใน สุตํ เต อนภิหิตกตฺตา ใน สุตํ ฯ กิตบท กมฺมวาจก อาวุโส วิเสสน ของ ภารทฺวาช อิเมสํ วิเสสน ของ ธุตฺตกานํ ฯ สามีสมฺพนฺธ ใน วจนํ,

อิเม วิเสสน ของ ธุตฺตกา ฯ สยกตฺตา ใน วทนฺติ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก พุทฺธสาสนํ อวุตฺตกมฺม ใน ปริคฺคณฺหนฺตา ฯ อุปมาวิเสสน ของ ธุตฺตกา วิย ศัพท์ อุปมาโชตก เข้ากับ พุทฺธสาสนํ ปริคฺคณฺหนฺตา,

จ ศัพท์ วากฺยารมฺภ ตฺวํ สยกตฺตา ใน อสิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก มหิทฺธิโก ก็ดี มหานุภาโว ก็ดี วิกติกตฺตา ใน อสิ, ตฺวํ สยกตฺตา ใน คจฺฉ และ คณฺหาหิ กิริยาสองบท อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก เอตํ วิเสสน ของ ปตฺตํ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน คณฺหาหิ อากาเสน ตติยาวิเสสน ใน อาคนฺตฺวา ฯ ปุพฺพกาล กิริยา ใน คณฺหาหิ อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ฯ

---

[๗] ตํ กถํ สุตฺวา แบบเดิมเป็นประโยคกิริยาปธานนัย โดยสัมพันธ์ว่า “ชนา ปกติกตฺตา ใน สุตฺวา ฯ กิริยาปธานนัย ตํ วิเสสน ของ กถํ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน สุตฺวา”

ปิณฺโฑลภารทฺวาโช สยกตฺตา ใน อาห ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก “อาวุโส วิเสสน ของ โมคฺคลฺลาน ฯ อาลปน ตฺวํ สยกตฺตา ใน อสิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก อิทฺธิมนฺตานํ วิเสสน[๔] ของ สาวกานํ ฯ ฉฏฺฐีอปาทาน ใน อคฺโค ฯ วิกติกตฺตา ใน อสิ, ตฺวํ สยกตฺตา ใน คณฺหาหิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก เอตํ วิเสสน ของ ปตฺตํ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน คณฺหาหิ, ปน ศัพท์ วิเสสโชตก ตยิ ลกฺขณ ใน อคฺคณฺหนฺเต ฯ ลกฺขณกิริยา อหํ สยกตฺตา ใน คณฺหิสฺสามิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ฯ

ปิณฺโฑลภารทฺวาโช สยกตฺตา ใน อนุปริยายิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก “อาวุโส อาลปน ตฺวํ สยกตฺตา ใน คณฺห ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก อิติ ศัพท์ สรูป ใน เอวํ วจเน เอวํ วิเสสน ของ วจเน ฯ ลกฺขณ ใน วุตฺเต มหา-โมคฺคลฺลาเนน อนภิหิตกตฺตา ใน วุตฺเต ฯ ลกฺขณกิริยา อายสฺมา วิเสสน ของ ปิณฺโฑลภารทฺวาโช อภิญฺญาปาทกํ วิเสสน ของ จตุตฺถชฺฌานํ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน สมาปชฺชิตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วุฏฺฐาย ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปริจฺฉินฺทนฺโต ติคาวุตํ วิเสสน ของ ปิฏฺฐิปาสาณํ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน ปริจฺฉินฺทนฺโต ปาทนฺเตน กรณ ใน ปริจฺฉินฺทนฺโต ฯ อพฺภนฺตรกิริยา ของ ปิณฺโฑลภารทฺวาโช ตูลปิจุ อุปมาลิงฺคตฺถ วิย ศัพท์ อุปมาโชตก เข้ากับ ตูลปิจุ อากาเส อาธาร ใน อุฏฺฐาเปตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อนุปริยายิ ราชคหนครสฺส สามีสมฺพนฺธ ใน อุปริ ฯ อาธาร ใน อนุปริยายิ สตฺตกฺขตฺตุํ กิริยาวิเสสน[๕] ใน อนุปริยายิ ฯ

โส วิเสสน ของ ปิฏฺฐิปาสาโณ ฯ สยกตฺตา ใน ปญฺญายิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ติคาวุตปฺปมาณสฺส วิเสสน ของ นครสฺส ฯ ฉฏฺฐีกมฺม ใน ปิธานํ ฯ อุปมาลิงฺคตฺถ วิย ศัพท์ อุปมาโชตก เข้ากับ ติคาวุตปฺปมาณสฺส นครสฺส ปิธานํ ฯ

พระเทพวชิรธีรคุณ มโนกโร วัดปากน้ำ สัมพันธ์
สนามหลวงแผนกบาลี ตรวจแก้.

---

[๔] สัมพันธ์ว่า “อิทฺธิมนฺตานํ ฉฏฺฐีอปาทาน ใน อคฺโค” ก็ได้

[๕] หรือสัมพันธ์ว่า “ อจฺจนฺตสโยค” ก็ได้